31781 ـ دۇرۇس ئىش قىلىدىغان بۆلۈم بار ۋە هارام ئىش قىلىدىغان بۆلۈم بار بولغان شىركەتتە خىزمەت قىلىشىنىڭ هۆكمى توغرىسىدا

سۇئال

بىر شىركەتتە خىزمەت قىلىۋاتقان بولۇپ، بۇ شىركەت هالالنى هارامغا ئارىلاشتۇرىدۇ، ئوغۇرلانغان ۋە ساختا ئىشلىتىلگەن نەرسىلەرنى ساتىدۇ، بۇنىڭدىن ئالغان ئىش هەققى هالال بولامدۇ؟، بۇ خىزمەتنى تەرك قىلسا، يەنە باشقا ئىشلارنى قىلسىمۇ ئۇنىڭدا شەرئى چەكلىمە بولىدۇ، نىمە قىلىشى كېرەك؟، ئەسلى خىزمىتىنى داۋاملاشتۇرامدۇ ياكى ئۇنى تاشلاپ پەرزەنتلىرىنى ئاچ قويۇپ ئۇلارنىڭ هالىدىن خەۋەر ئالىدىغان ئادەم تاپالماي يۈرەمدۇ؟ . بۇ هەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلى جاۋاپ

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاهقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇهەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساهابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاهنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئەگەر سىزنىڭ خىزمىتىڭىز ئالدامچىلىق ياكى ئوغرىلىق ئىشلىرىدا هەرقانداق بىر شەكىلدە ۋە قايسى بىر سۈرەتتە ئۇلارغا بولىدىغان ياردەمنى ئۆز ئىچىگە ئالسا بۇ ئىش توغرا بولمايدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ تەرجىمىسى: «ياخشى ئىشقا ۋە تەقۋادارلىققا ياردەملىشىڭلار، گۇناھقا ۋە زۇلۇمغا ياردەملەشمەڭلار». [سۈرە مائىدە- 2 ئايەت.]

ئەمما سىزنىڭ خىزمىتىڭىز هارام ئىشلاردىن يىراق بولسا، شىركەتنىڭ هارام ئىشلار بىلەن مۇئامىلە قىلمايدىغان باشقا بىر بۆلۈمى بولسا، سىزنىڭ دۇرۇس بولغان ئۇ بۆلۈمدا خىزمەت قىلىشىڭىز توغرا بولىدۇ. بۇمۇ يۇقىرىدا بايان قىلىنغان شەرت بىلەن بولىدۇ، ئۇ بولسىمۇ بۇيەردە هارامغا ياردەم بېرىدىغان ئىش بولماسلىق كېرەك.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ " :گەرچە ئىنسان شىپۇر بولسۇن ياكى قوغدىغۇچى بولسۇن جازانە شىركەتلىرىدە خىزمەت قىلىشى توغرا بولمايدۇ، چۈنكى ئۇ كىشىنىڭ جازانە شىركىتىگە خىزمەتكە كىرىشى شىركەتنىڭ خىزمىتىگە رازى بولغانلىقىدىندۇر، ئەگەر ئۇلارنىڭ قىلمىشىنى ئىنكار قىلغان كىشى ئۇلارنىڭ پايدىسى ئۈچۈن خىزمەت قىلمايدۇ، ئەگەر ئۇلارنىڭ پايدىسى ئۈچۈن خىزمەت قىلسا، ئۇنىڭغا رازى بولغان بولىدۇ، هارامغا رازى بولغان كىشىگە ئۇنىڭ گۇناھى يېزىلىدۇ.

ئەمما بىۋاستە يېزىپ قالدۇرىدىغان، ئەۋەتىدىغان ۋە قوبۇل قىلىدىغان دىگەندەك ئىشلار شەكسىز هارامغا كىرگەنلىكتۇر. جابىر

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: «پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام جازانە يېگۈچى، ۋەكىل بولغۇچى، گۇۋاھ بولغۇچى ۋە ئۇنى يازغۇچىغا لەنەت قىلغان، ۋە خاتالىق-گۇناھتا ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاش دېگەن»"] .ئىسلام پەتىۋالىرى- 2 "توم401 -بەت].

سىزگە زۆرۈر بولغىنى، شىركەتنىڭ ھارام بۆلۈمىدە خىزمەت قىلىۋاتقانلارغا قىلمىشىنى ئىنكار قىلىپ، توغرا بولمىغان مۇئامىلىلەرنى رەت قىلىش توغرىسىدا نەسىھەت قىلىڭ، يەنە سىزگە زۆرۈر بولغىنى، ئىمكانىيىتىڭىز بولسا مال سېتىۋالغۇچىلارغىمۇ نەسىھەت قىلىپ ئۇلارغا سېتىۋالىدىغان نەرسىلەردىكى ئەيىپلەرنى بايان قىلىپ بېرىشتۇر.

ئەمما باشقا خىزمەت تېپىلماسلىقى توغرىسىدىكى مەسىلىگە كەلسەك، بۇ توغرا ئەمەس، بۇ شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىسىدۇر. ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن :﴿ومن يتق الله يجعل وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾ تەرجىمىسى: «كىمكى ئاللاھتىن قورقىدىكەن، ئاللاھ ئۇنىڭغا چىقىش يولى بېرىدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا ئويلىمىغان يەردىن رىزىق بېرىدۇ.» [سۈرە تالاق-3- 2 ئايەتلەر].

توغرا ئىشلار ئىنتايىن كۆپ، سىزنىڭ ئاللاھ تائالاغا بولغان ئىشەنچىڭىز كۈچلۈك بولىشى ۋە ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلىشىڭىز، ھارام ئىشلاردىن يىراق بولىشىڭىز كېرەك.

ئەمما پەرزەنتلەر ئاچلىقتىن ئۆلىدۇ دېگەن مەسىلىگە كەلسەك، سىزدىن سوراپ باقايلى: ئۆلىدۇ دەپ پەرەز قىلساق، ئاچلىقتىن ئۆلگەن ياخشىمۇ ياكى ئاچلىقتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن دوزاخقا كىرگەن ياخشىمۇ؟!. ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالا ئۇلارنى ياراتتى، ئۇلارغا رىزىق بېرىشكە ئۆزى كېپىل بولدى، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ﴾ تەرجىمىسى: «ئاسماندا سىلەرنىڭ رىزقىڭلار بار، سىلەرگە ۋەدە قىلىنغان ساۋاب بار». [سۈرە زارىيات- 22 ئايەت.]

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ ۚ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا تەرجىمىسى: «كەمبەغەللىكتىن قورقۇپ بالىلىرىڭلارنى ئۆلتۈرمەڭلار .ئۇلارنىڭ ۋە سىلەرنىڭ رىزقىڭلارنى بىز بېرىمىز، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش ھەقىقەتەن چوڭ گۇناھتۇر.» [سۈرە ئىسرا-31 ئايەت.]

ئاللاھ تائالا ھەر بىر ئىنساننىڭ رىزقىنى ئۇ ئانىسىنىڭ قورسىقىدىن چىقىشتىن بۇرۇن پۈتۈۋەتكەن، سەن ئەرشىنىڭ ئىگىسى بولغان ئاللاھنىڭ رىزىقنى ئازلىتىۋېتىشىدىن قورقمىغىن، لېكىن نەپسىڭنىڭ يامانلىقىدا بۇيرىشىدىن، پىتنە-پاسات، ئاسىيلىققا يېتەكلىشىدىن قورققىن، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سۆزىنى ئەسلەڭ: «ھارامدىن غىزالانغان كىشىگە دوزاخ بەك لايىق بولىدۇ» [تىرمىزى رىۋايىتى 614 ـ ھەدىس. شەيخ ئەلبانى ھەسەن دەپ تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلىرى توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

توغرا يول تۇتقۇچى خەلىپە ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز رەھىمەھۇللاھنىڭ سېيرەتلىرىدىن بۇ كۆرۈنۈشنى ئوبدان ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ: ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىزگە مۇسۇلمانلارنىڭ خەزىنىسى ئۈچۈن ئالما كەلتۈرۈلدى، ئۇنىڭ كىچىك ئوغلى ئۇ ئالمىدىن بىرنى

ئالغان ئىدى، ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز بۇنى كۆرۈپ بالىنىڭ قولىدىن ئالمىنى قاتتىق تارتىپ ئېلىۋالدى، بالا يىغلىغان ھالەتتە ئانىسىنىڭ يېنىغا كەتتى، ئانىسى بازارغا ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنىڭ ئۈچۈن ئالما سېتىۋېلىپ كەلدى، ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە ئۆيدە ئالما ھىدىنى تاپتى دە ئايالىغا: ئى پاتىمە! بۇ ئالمىدىن ئالدىڭىزمۇ؟ دەپ سورىدى، ئايالى: ياق دەپ ئۆزىنىڭ يېنىدىن پۇل چىقىرىپ ئوغلى ئۈچۈن بازاردىن ئالما سېتىۋالغانلىقىنى ئېيتتى. ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز: ئاللاھ بىلەن قەسەم! مەن ئوغلۇمنىڭ قولىدىن ئالمىنى تارتىۋالغاندا خۇددى ئۇنى يۈرۈكۈمدىن تارتىۋالغاندەك بولدۇم، لېكىن مەن مۇسۇلمانلارنىڭ مېلىدىن بولغان بىر ئالمىنىڭ بەدىلىگە ئۆزۈمنى ئاللاھ تەرەپتىن زايە قىلىۋېتىشنى ياقتۇرمىدىم دېدى. ئىبنى جەۋزىينىڭ" :ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىزنىڭ سۈپەتلىرى "ناملىق ئەسىرى-190 بەت.

ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز بىر كۈنى خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن قىزلىرىنى يوقلاپ كىرگەندە، قىزلىرىنىڭ ئاتىسىنىڭ كىرگەنلىكىنى كۆرۈپ قوللىرى بىلەن ئېغىزلىرىنى توسۇپ ئۇنىڭدىن يىراقلاشتى، ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز قىزلارغا قارايدىغان ئايالدىن: ئۇلارغا نېمە بولدى؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ ئايال: ئۇلارنىڭ يېنىدا كەچتە يەيدىغان نەرسە بولمىغانلىقى ئۈچۈن پۇرچاق ئۈندۈرمىسى بىلەن پىياز يېگەن ئىدى، ئۇلار ئېغىزلىرىدىن بۇ پۇراقنىڭ چىقىشىنى ياقتۇرمىدى دېدى، ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز يىغلاپ كېتىپ قىزلىرىغا: ئى قىزلىرىم !سىلەر كەچتە تۈرلۈك نېمەتلەر بىلەن غىزالىنىپ ئاخىرەتتە يىغلىغان ھالەتتە دوزاخقا بۇيرۇلۇپ قالساڭلار بۇنىڭ نېمىگە پايدىسى بولىدۇ دېگەن ئىدى، قىزلار ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ يىغلىشىپ كەتتى. دوكتۇر بىرۇنونىڭ "ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز" ناملىق ئەسىرى-142 بەت.

ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز سەكراتقا چۈشكەندە ئەۋلادلىرىنى كەمبەغەل-پېقىر ھالەتتە قالدۇرۇپ كەتكەنلىكتىن ئەيىبلەندى، ئۇلارغا ئادەم ئەۋەتتى، ئۇلارنىڭ سانى ئون نەچچە ئىدى، ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىزنىڭ ئۇلارغا قاراپ كۆزلىرىدىن ياشلار قۇيۇلدى، ئۇنىڭدىن كېيىن مۇنداق دېدى: «ئى ئوغۇللىرىم! ئاتاڭلار ئىككى ئىشنىڭ بىرنى تاللاش ئارىسىدا قالدى، سىلەرنى باي-بىھاجەت ھالەتتە قويۇپ كېتىپ ئاتاڭلار دوزاخقا كىرىدۇ، سىلەرنى نامرات-پېقىر ھالەتتە قويۇپ كېتىپ ئاتاڭلار جەننەتكە كىرىدۇ، سىلەرنى نامرات-پېقىر ھالەتتە قويۇپ كېتىپ جەننەتكە كىرىش، ئاتاڭلارغا سىلەرنى باي-بىھاجەت ھالەتتە قويۇپ كېتىپ دوزاخقا كىرىشتىن ياخشى كۆرۈلدى، ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار، ئاللاھ تائالا سىلەرنى مۇھاپىزەت قىلسۇن».

ئاللاھ تائالا توغرا يولغا مۇۋەپپەق قىلغۇچىدۇر.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.